

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen  
2022-01-19  
Besvaras senast  
2022-01-26 kl. 12.00

Till utrikesminister Ann Linde (S)

**2021/22:834 Sekretess på dokument kopplade till Dag Hammarskjölds död**

För drygt 60 år sedan, natten mellan den 17 och 18 september 1961, förolyckades Förenta nationernas generalsekreterare Dag Hammarskjöld och 15 andra personer i en flygplanskrasch utanför Ndola i den brittiska kolonin Nordrhodesia. Sju av de omkomna var svenskar.

I ljuset av det senaste decenniets internationella granskningar av dokument och vittnesmål var Sverige pådrivande för beslutet i Förenta nationernas generalförsamling att återuppta utredningen från 1962. Domaren Mohamad Chande Othman utsågs till så kallad eminent person, särskild utredare. Han har manat alla berörda länder att ställa sitt arkivmaterial till förfogande och släppa på sekretessbelagda uppgifter som kan bringa klarhet i omständigheterna kring den tragiska händelsen där 16 personer miste livet. I detta syfte utsåg Sveriges regering 2018 förre ambassadören Mathias Mossberg att utforska de svenska arkiven och tillställa sina fynd till domare Othman.

Den dokumentation som hittills undersökts av Othman tyder på att teorin om yttre påverkan på Dag Hammarskjölds plan har fått avsevärt större tyngd. Den framstår nu som mycket mer trolig än den obevisade hypotesen om pilotfel, som var den svenska regeringens officiella slutsats fram tills för några få år sedan.

Mossberg framför i sin rapport 2019 *Tragedin i Ndola* att anledningen till Sveriges förändrade inställning 1961–1962, från att ”kritiskt granska” allt bevismaterial och därav bilda sig en oberoende uppfattning, till att lägga sig i linje med den rhodesiska förklaringsmodellen om pilotfel, förtjänar vidare utredning (Mossberg, *Tragedin i Ndola*, (2019), sidan 22).

I avslutningen av rapporten erinrar Mossberg om FN:s ”uppmaning till medlemsstaterna att göra all relevant dokumentation i ärendet tillgänglig och upphäva eventuell sekretess. Det är inte mycket i svenska arkiv som fortfarande är hemligstämplat i denna fråga. Med tanke på den tid som förslutit sedan händelserna i Ndola 1961 finns inte längre rimliga motiv för att behålla sekretess för material relevant för frågan” (Mossberg, *Tragedin i Ndola*, (2019), sidan 38).

Det borde därför vara självklart att nu, mer än 60 år efter haveriet, alla handlingar som kan tänkas ha kopplingar till händelserna utan inskränkning

görs tillgängliga, såväl för akademisk forskning som för enskilda initiativ från civilsamhället. Ändå inträffar det fortfarande att arkivmaterial som begärs ut beläggs med sekretess eller lämnas ut med vissa uppgifter maskade. Det gäller även en del material som tidigare arkivforskare fått tillgång till utan sekretess eller maskning. Detta förhindrar möjligheten att skapa en fullständig bild av händelserna.

I ett uttalande i december 2021 skriver domare Othman att han ”välkomnar de pågående ansträngningarna och bidragen från civilsamhället och enskilda forskare runt om i världen. Under de senaste åren har mycket ny information genererats genom deras ansträngningar och bidragit till Utredningen. Sådana kompletterande initiativ som gjorts i gott uppsåt av medlemmar av det civila samhället har fört vår kunskap framåt i det gemensamma sökandet efter sanningen och är viktiga i sökandet efter full ansvarighet avseende de tragiska händelserna” (uttalande i samband med seminarium i Sveriges riksdag den 15 december 2021 om utredningarna av Dag Hammarskjölds död).

Svenska folket har rätt att få en förklaring till varför Sveriges tidigare regeringar agerat som man gjort. Vårt land är ett föredöme internationellt, genom vår öppenhet och vår offentlighetsprincip. Sveriges regering var tidig i att agera för att underlätta domare Othmans direkta arbete genom Mathias Mossbergs sammanställning av svenskt arkivmaterial. Men det saknas fortfarande avgörande kunskap kring händelserna, inte minst det som berör Sveriges agerande. Små detaljer, som vad som döljer sig bakom ett maskat datum eller en signatur, kan utgöra viktiga pusselbitar.

Med anledning av detta vill jag fråga utrikesminister Ann Linde:

Är regeringen beredd att i enlighet med Mossbergs uppmaning instruera arkivhållande myndigheter att utan sekretessbeläggning eller maskning tillhandahålla material som kan ha kopplingar till händelserna kring Dag Hammarskjölds död och utredningarna av denna?

.....

Gudrun Brunegård (KD)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck